

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.16.2.2025

Pan
Marcin Nazarewicz
Burmistrz Miasta Jarosławia
ul. Rynek 1
37-500 Jarosław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/032 Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie środowiskowych domów samopomocy

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Jarosławia ¹ ul. Rynek 1, 37-500 Jarosław
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Nazarewicz, Burmistrz Miasta Jarosławia od 7 maja 2024 r. ² Wcześniej Burmistrzem Miasta Jarosławia był Waldemar Paluch od 23 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie, analiza i zaspokajanie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy. 2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura NIK w Rzeszowie.
Kontroler	Barbara Lew, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/77/2025 z 23 czerwca 2025 r.

(akta kontroli str. 2)

¹ Dalej: Gmina lub Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli potrzeby dotyczące świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy⁵ na terenie Gminy Miejskiej Jarosław, były zaspokajane prawidłowo. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027⁶ uwzględniono kwestię świadczenia takim osobom usług oferowanych przez ŚDS. Przygotowano odpowiednią liczbę miejsc dla osób chętnych oraz zapewniono świadczenie usług zgodnie z wymaganymi standardami, a mieszkańcy Gminy byli przyjmowani w pierwszej kolejności.

W okresie poddanym kontroli każdorazowo podmiot, któremu zlecano prowadzenie ŚDS wyłanianio w otwartym konkursie ofert. Funkcjonujący w Jarosławiu dom prowadzony był przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu⁷.

PSONI Koło w Jarosławiu za pośrednictwem Burmistrza w ustalonej procedurze zgłaszało do Wojewody Podkarpackiego zapotrzebowanie na środki finansowe, przeznaczone na rozwój, m.in. infrastruktury ŚDS i zwiększenie liczby miejsc. Urząd otrzymane od Wojewody środki przekazywał PSONI Koło w Jarosławiu i rozliczał je.

Burmistrz prawidłowo wydawał decyzje administracyjne kierujące osoby z zaburzeniami psychicznymi do ŚDS, zaś proces rozpatrywania wniosków o skierowanie oraz nadzór nad realizacją zadań przez dom, na podstawie udzielonego pełnomocnictwa, wykonywał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu⁸.

Burmistrz nie dopełnił obowiązku wynikającego z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. *w sprawie środowiskowych domów samopomocy*⁹ i nie zatwierdzał dokumentów dotyczących funkcjonowania ŚDS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

1. Urząd dysponował strukturą demograficzną Gminy uwzględniającą sytuację osób potencjalnie zainteresowanych usługami świadczonymi przez ośrodki

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: ŚDS lub dom.

⁶ Załącznik do uchwały nr 418/XXXII/2021. Dalej: Strategia.

⁷ Dalej: PSONI Koło w Jarosławiu.

⁸ Dalej: MOPS.

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 249. dalej: rozporządzenie w sprawie ŚDS

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

wsparcia, niezbędną dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2021-2027.

Pomoc i wsparcie ze strony Gminy uzyskało w 2022 r. 929 osób, w 2023 r. 876 osób, w 2024 r. 851 osób.

W 2022 r. łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 232 osoby. W kolejnych latach zmniejszyła się w odniesieniu do roku poprzedniego o 53 i o 25 osób.

W latach objętych kontrolą Gmina prognozowała liczbę osób z zaburzeniami psychicznymi oczekujących na miejsce w ŚDS i wynosiła ona odpowiednio: 3, 2 i 8 osób.

Odnośnie spadku ilości osób korzystających z pomocy i wsparcia Dyrektor MOPS poinformowała, że *zmniejszenie w stosunku do roku poprzedniego liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia nie jest uwarunkowane żadnym konkretnym czynnikiem. Liczba osób objętych wsparciem w danym roku kalendarzowym jest wypadkową ilości złożonych wniosków. Świadczenia pomocy społecznej są z zasady świadczeniami doraźnymi, przyznawanymi każdorazowo na podstawie ilości złożonych w danym roku wniosków. Uprawnienia do świadczeń z systemu pomocy społecznej nie mają charakteru permanentnego, wobec czego nie sposób ustalić przyczyn wpływu określonej ilości wniosków w danym roku kalendarzowym.*

Na terenie Gminy nie działały inne placówki oferujące świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi.

W kwestii analiz dotyczących zapotrzebowania na usługi w ramach ŚDS, zgłaszanego przez mieszkańców z terenu Jarosławia Burmistrz wyjaśnił, że *wszystkie działania związane z realizacją bieżących zadań związanych z ŚDS przekazano do MOPS, poprzez udzielenie pełnomocnictwa przez Burmistrza Miasta dla Dyrektora Ośrodka. Wyjaśnił także, że MOPS każdego roku analizuje potrzeby mieszkańców w zakresie zapotrzebowania na usługi w ramach ŚDS dotyczące liczby miejsc, liczby osób korzystających, a także tych oczekujących na umieszczenie. Liczba osób korzystających z ŚDS w 2022 r. wynosiła 58, a na koniec tego roku dwie osoby oczekiwały na przyjęcie.*

Ze sporządzonej prognozy¹¹ wynikało, że w 2023 r. liczba chętnych do skorzystania z usług ŚDS wyniesie 60 osób, a oczekujących na umieszczenie w domu - trzy. Wobec powyższego wystąpiono do Wojewody Podkarpackiego o zwiększenie liczby miejsc statutowych do 60, co nastąpiło pod koniec 2024 r. Średni czas oczekiwania na przyjęcie wynosił w 2022 r. sześć miesięcy, w 2023 r. 4 miesiące, w 2024 r. 2 miesiące.

MOPS przeprowadzał analizy dotyczące zapotrzebowania na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, potrzeb w zakresie kierowania do domów pomocy społecznej o profilu psychiatrycznym oraz potrzeb z zakresu opieki wytnieniowej. W 2022 r. 40 mieszkańców miasta objęto usługami opiekuńczymi, w 2023 r. 41 osób, a w 2024 r. 49 osób.

W 2022 r. do domów pomocy społecznej o profilach psychiatrycznych skierowano cztery osoby, a w latach 2023-2024 po trzy osoby.

Opiekę wytnieniową MOPS po raz pierwszy zorganizował w 2023 r. i tą formą wsparcia objęto 32 osoby, a w 2024 r. 42 osoby. Opieka ta skierowana była do

¹¹ Ocena zasobów Pomocy Społecznej za poszczególne lata 2022-2024.

osób mających orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Urząd planował objęcie wsparciem przez MOPS osób z zaburzeniami psychicznymi w formie asystentury osobistej osoby z niepełnosprawnością, jednak działania te będą się odbywały poza działalnością ŚDS. Poza ŚDS nie organizowano dla osób z zaburzeniami psychicznymi zajęć w formie warsztatów terapii zajęciowej ani klubów samopomocy.

Uchwałą Rady Miasta Jarosławia¹² z 26 kwietnia 2021 r. przyjęto Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2021-2027.

W dokumencie uwzględniono kwestię świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług oferowanych przez ŚDS, prowadzony przez PSONI Koło w Jarosławiu. Określono w nim działania zmierzające do aktywizacji i integracji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zdiagnozowanie potrzeb tych osób, podniesienie dostępności usług, wsparcie dla inicjatyw kulturalnych i integracyjnych, aktywizację, rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej, wsparcie opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych.

W Strategii określono sposób i terminy realizacji poszczególnych celów, realizatorów tych działań¹³, źródła finansowania¹⁴ oraz przyjęto stosowne mierniki¹⁵.

W Strategii zawarto prognozy związane z oczekiwaniem na miejsce w ŚDS – na lata 2022 i 2023 po 2¹⁶ osoby, na 2024 r. 3 osoby, a na 2025 r. 8 osób oczekujących. W związku z tym Urząd podjął działania zwiększające liczbę miejsc w ŚDS stosownie do rosnącego zapotrzebowania z 50 do 60 miejsc.

Za koordynację i realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii odpowiedzialny był MOPS zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem¹⁷.

(akta kontroli: tom I str. 16-51)

Corocznie¹⁸ opracowywano ocenę zasobów pomocy społecznej, w której przedstawiano dane związane m.in. z infrastrukturą społeczną, z liczbą osób korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie, a także przedstawiano zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia działające na terenie Miasta Jarosławia oraz dane o osobach z nich korzystających. Ocenę zasobów pomocy społecznej przygotowywano i przekazywano każdego roku w terminie do 30 kwietnia¹⁹ Radzie Gminy, a do 30 czerwca²⁰ Wojewodzie Podkarpackiemu.

Urząd rozeznając potrzeby dotyczące świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach ŚDS nie korzystał z lokalnej statystyki medycznej pochodzącej z Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego lub NFZ.

¹² Nr 418/XXXII/2021.

¹³ MOPS, Urząd Miasta, NGO – organizacje pozarządowe, Społeczność lokalna, Unia Europejska.

¹⁴ Środki własne, budżet państwa, Środki z UE, Środki NGO.

¹⁵ Liczba osób objęta wsparciem.

¹⁶ Stan na 31 grudnia.

¹⁷ Z dnia 30 listopada 2017 r. i 4 lipca 2024 r.

¹⁸ Ocenę przekazywano 27 kwietnia 2023 r., 30 kwietnia 2024 r. i 29 kwietnia 2025 r.

¹⁹ Odpowiednio: 27 kwietnia 2023 r., 30 kwietnia 2024 r., 29 kwietnia 2025 r.

²⁰ Odpowiednio: 4 maja 2023 r., 24 maja 2024 r., 28 maja 2025 r.

Urząd nie opracował lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, wskazując na brak obowiązku tworzenia takiego programu przez gminę²¹.

(akta kontroli: tom I str. 51-87)

2. Na terenie Gminy w okresie objętym kontrolą funkcjonował ŚDS w Jarosławiu przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym zapewniono początkowo 55 miejsc statutowych, od października 2024 r. – 58, a od grudnia 2024 r. – 60.

ŚDS przeznaczony był dla osób przewlekłe psychicznie chorych (typ A) oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w sytuacji gdy jednocześnie wystąpiły inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne (typ B).

Na koniec każdego roku objętego kontrolą na przyjęcie do ŚDS oczekiwało odpowiednio: osoba z terenu Gminy i pięć osób z terenu powiatu, dwie osoby z terenu Gminy i trzy osoby z terenu powiatu, osoba z terenu Gminy i cztery osoby z terenu powiatu.

Czas oczekiwania na przyjęcie do domu, od chwili złożenia wniosku, w okresie objętym kontrolą, w kolejnych latach wynosił odpowiednio: 180 dni, 120 dni, 60 dni.

Burmistrz wydawał decyzje administracyjne kierujące do ŚDS i tak:

- w 2022 r. wydał 24 decyzje, w tym 16 decyzji osobom z terenu innych gmin. Po raz pierwszy decyzje administracyjne otrzymało 19 osób²²,

- w 2023 r. wydał 37 decyzji, w tym 23 osobom z terenu innych gmin. Dla 33 osób decyzję wydano po raz pierwszy, 4 osoby otrzymały po raz kolejny,

- w 2024 r. wydał 21 decyzji, w tym 16 decyzji osobom z terenu innych gmin. Dla 17 osób wydano decyzję po raz pierwszy, 4 osoby otrzymały decyzję po raz kolejny.

W latach 2022-2024 z usług ŚDS w Jarosławiu skorzystało odpowiednio: 56 osób 59 osób 60 osób.

W poszczególnych latach objętych kontrolą z uczestnictwa w ŚDS zrezygnowała następująca liczba osób, odpowiednio: trzy (z powodu podjęcia zatrudnienia), jedna (przyjęcia do zakładu opiekuńczo-leczniczego), cztery (trzy z powodu podjęcia zatrudnienia, jedna z powodu stanu zdrowia).

W latach 2022-2024 na terenie Jarosławia nie działał żaden klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Burmistrz wyjaśnił, że *w latach 2022-2024 Gmina nie podejmowała działań związanych z tworzeniem klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi ze względu na fakt funkcjonowania na naszym terenie ŚDS realizującego w sposób wystarczający potrzeby naszych mieszkańców i dodatkowo udzielający wsparcia ościennym gminom w ramach podpisanych porozumień. Mieszkańcy nie występowali do Burmistrza z wnioskami dotyczącymi utworzenia dodatkowych klubów samopomocy.*

(akta kontroli tom I str. 88-92, 372)

3. Wnioski o skierowanie do ŚDS na pobyt dzienny składano do MOPS w Jarosławiu lub do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, pkt X.

²² W każdym przypadku decyzja administracyjna obejmowała 3 miesiące.

miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie. Wnioski od osób spoza Gminy przekazywano wraz z wymaganymi załącznikami do MOPS w Jarosławiu. W takich przypadkach Gmina zawierała porozumienia z gminą właściwą ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie.

Urząd dysponował informacjami o liczbie wydanych przez Burmistrza decyzji administracyjnych dotyczących przyjęcia do ŚDS. W okresie objętym kontrolą do ŚDS skierowano 69 osób na podstawie 82 decyzji administracyjnych. Rozbieżność pomiędzy liczbą skierowanych osób, a liczbą wydanych decyzji administracyjnych wynikała z faktu, że dana osoba mogła mieć wydaną więcej niż jedną kierującą do ŚDS decyzję administracyjną²³.

W kontrolowanym okresie nie wydano decyzji odmawiających skierowania do ŚDS.

Urząd Miasta zawierał porozumienia z innymi gminami dotyczące realizacji zadania publicznego jakim jest objęcie mieszkańców tych gmin opieką i usługami świadczonymi przez ŚDS. Porozumienia zawarto z 15 gminami: Chłopice, Jarosław, Pawłosiów, Radymno, Rokietnica, Wiązownica, Zarzecze i Gminą Miejską Radymno²⁴, Laszki²⁵, Tryńcza i Roźwienica²⁶, Żurawica²⁷, Stary Dzików²⁸, Przeworsk oraz Kańczuga²⁹.

Analizie poddano 15 wniosków o przyjęcie do ŚDS. W trzech przypadkach wnioski złożono po raz pierwszy. Postępowania te zawieszono ze względu na: oczekiwanie na zawarcie porozumienia pomiędzy gminami³⁰, brak miejsca w ŚDS³¹, do czasu zakończenia edukacji szkolnej³². Po ustaniu przeciwności postępowanie w każdym przypadku wznowiono i wydano decyzje administracyjne dotyczące przyjęcia do ŚDS.

W pozostałych 12 przypadkach były to kolejne decyzje administracyjne. Trzy z nich wydano na rok, a pozostałe na trzy lata. Przy złożeniu pierwszego wniosku przeprowadzano wywiad środowiskowy. W przypadku kolejnego wniosku jego aktualizację przeprowadzał ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na zamieszkanie osoby składającej wniosek.

Trzy z 15 osób, których dokumentację objęto analizą przyjęto do domu typu A, a pozostałe do domu typu B³³. Ponieważ ŚDS nie świadczył usług całodobowych od żadnego z uczestników nie pobierano opłat.

(akta kontroli tom I str. 93-208)

²³ Pierwsze skierowanie wydawane było na okres 3 miesięcy, a następne na okres realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco aktywizującego.

²⁴ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 141/XVII/20211 z 29 sierpnia 2011 r. jedno porozumienie dla wymienionych gmin.

²⁵ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 700/LXII/2014 z 17 lutego 2014 r.

²⁶ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 5/II/2018 z 3 grudnia 2018 r.

²⁷ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 107/X/2019 z 3 grudnia 2018 r.

²⁸ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 134/XI/2019 z 3 grudnia 2018 r.

²⁹ Uchwała Rady Miasta Jarosławia nr 47/V/2024 z 26 sierpnia 2024 r.

³⁰ Zawieszenie postępowania na czas oczekiwania zawarcia porozumienia między gminami na okres 4,5 miesiąca, podjęcie postępowania i wydanie decyzji w ciągu 7 dni.

³¹ Zawieszenie postępowania na 28 dni, podjęcie postępowania i wydanie decyzji na następny dzień.

³² Zawieszenie postępowania na 5 miesięcy, podjęcie postępowania i wydanie decyzji w jednym dniu.

³³ Typ A dla osób przewlekłe psychicznie chorych Typ B dla osób upośledzonych umysłowo zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie ŚDS.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Burmistrz rozpoznawał i zaspokajał potrzeby dotyczące świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach ŚDS. Dysponował informacjami dotyczącymi demografii mieszkańców Jarosławia i znał zapotrzebowanie mieszkańców Gminy na takie usługi. MOPS na podstawie udzielonego pełnomocnictwa wykonywał przekazane przez Urząd zadania związane z procesem rozpatrywania wniosków o skierowanie do ŚDS. Urząd zawierał porozumienia z gminami właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania osób z zaburzeniami psychicznymi chętnymi do korzystania z usług w ramach ŚDS.

OBSZAR

2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy

1. Wojewoda Podkarpacki w zarządzeniu³⁴ z dnia 12 stycznia 2000 r. ustalił zasady określające sposób organizowania, prowadzenia i finansowania ŚDS. Zgodnie z nim zapewniał m.in. środki finansowe na bieżące koszty utrzymania oraz nadzór nad działalnością ŚDS sprawowany przez Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego.

Prowadzenie ŚDS w Jarosławiu, MOPS na podstawie udzielonego pełnomocnictwa, w oparciu o zawarte umowy³⁵ na realizację tego zadania publicznego³⁶ zlecił PSONI Koło w Jarosławiu.

PSONI Koło w Jarosławiu wybrano w otwartym konkursie ofert³⁷, do którego zgłosiło się jako jedyny podmiot. Oba przeprowadzone w latach poddanych kontroli otwarte konkursy ofert przeprowadzono zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli tom I str. 209-226)

2. Urząd pośredniczył w przekazywaniu informacji dotyczących zapotrzebowania na środki finansowe do Wojewody Podkarpackiego zgłaszanego przez PSONI Koło w Jarosławiu.

Środki na bieżące funkcjonowanie ŚDS przyznane w latach 2022-2023³⁸ były równe wydatkom i wynosiły:

- w 2022 r. - 1 996 467,17 zł, w tym 229 901,64 zł z programu „Za życiem” i 601 573,17 zł dotacji z rezerwy celowej,

- w 2023 r. - 1 828 720,16 zł, w tym 304 898,16 zł z programu „Za życiem” i 384 632,16 zł dotacji z rezerwy celowej.

W 2024 r. budżet ogółem wynosił 2 085 667,72 zł, z tego:

- 1 949 114,68 zł - środki na bieżące funkcjonowanie, w tym 205 290,80 zł z programu „Za życiem” i 214 858,88 zł dotacji z rezerwy celowej,

³⁴ Nr 14/00 w sprawie ustalenia zasad określających sposób zorganizowania, prowadzenia i finansowania ŚDS (...).

³⁵ Umów wymienionych w pkt 3.

³⁶ O którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873).

³⁷ Ogłoszone: zarządzeniem nr 36/2020 z dnia 24 listopada 2020 r. – rozstrzygnięty 17 grudnia 2020 r., zarządzeniem nr 18/2023 z dnia 5 grudnia 2023 r. – rozstrzygnięty 28 grudnia 2023 r.

³⁸ Budżet ogółem.

- 136 553,04 zł - środki na dodatki motywacyjne (na ten cel uzyskano łącznie 138 196,25 zł, z których 1 643,21 zł zwrócono).

W latach 2022-2024 Urząd corocznie wnioskował do Wojewody Podkarpackiego o dofinansowanie Filii ŚDS w Jarosławiu³⁹, odpowiednio:

- o kwotę 494 440,00 zł, w tym na: zwiększenie liczby miejsc o pięć⁴⁰ – 50 440,00 zł, remont Filii ŚDS⁴¹ – 374 000,00 zł, zakup wyposażenia⁴² – 70 000,00 zł;
- o kwotę 120 440,00zł, w tym na: zwiększenie liczby miejsc o pięć – 50 440,00 zł, zakup wyposażenia – 70 000,00 zł;
- o kwotę 158 164,00 zł, w tym zwiększenie liczby miejsc o pięć – 79 664,00 zł, zakup i montaż klimatyzacji – 39 500,00zł, zakup i montaż napędu do drzwi wejściowych umożliwiającego automatyczne otwieranie i zamykanie drzwi – 14 000,00 zł, zakup i montaż paneli fotowoltaicznych – 25 000,00zł.

Na podstawie złożonych wniosków Wojewoda Podkarpacki przyznał w:

- 2022 r. środki finansowe w wysokości 374 000,00 zł⁴³ z przeznaczeniem na remont: pomieszczeń, instalacji sanitarnej, wodnej, CO, instalacji elektrycznej, remont kotłowni oraz wymianę pieca CO;
- 2024 r. środki finansowe w wysokości 30 714,08 zł⁴⁴ z przeznaczeniem na zwiększenie liczby miejsc o pięć, w tym trzy miejsca od października 2024 r. a dwa miejsca od grudnia 2024 r.

Kwoty dotacji celowej przekazane przez Urząd do PSONI Koło w Jarosławiu odpowiadały wysokości środków finansowych otrzymanych na ten cel od Wojewody Podkarpackiego.

Przekazane przez Wojewodę Podkarpackiego środki finansowe były niższe od kwot wnioskowanych.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że *Wojewoda Podkarpacki pismem informuje Urząd o terminie złożenia zapotrzebowania na dodatkowe środki dla ŚDS. Wojewoda podejmując decyzję o przyznaniu dodatkowych środków dla ŚDS, przekazuje decyzję zwiększającą plan w rozdziale 85203 i środki bez dodatkowych wyjaśnień.*

(akta kontroli tom I str. 227-240)

3. W latach 2022-2024 obowiązywały dwie umowy na prowadzenie ŚDS, które Urząd zawarł z PSONI Koło w Jarosławiu. Umowę nr 8/20 zawarto 31 grudnia 2020 r. na trzy lata, a umowę nr 5/24 zawarto 2 stycznia 2024 r. na jeden rok.

³⁹ Przy ul. Sanowej 12b.

⁴⁰ Podyktowane koniecznością kontynuacji wsparcia dla osób ze spektrum autyzmu bądź niepełnosprawnościami sprzężonymi, które oczekują na miejsce w domu od sierpnia 2021 r. oraz w sierpniu 2022 r. zakończą edukację w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym.

⁴¹ Związany z uzyskaniem standardu usług w ŚDS przy ul. Sanowej 12b w Jarosławiu (zgodnie z § 26 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Remont obejmował salę ogólną, pokój do indywidualnego poradnictwa pedagogiczno/logopedycznego oraz łazienkę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych oraz instalacji sanitarnej, wodnej, CO, instalacji elektrycznej, remont kotłowni oraz wymianę pieca CO.

⁴² Zakup mebli i sprzętów do pomieszczeń dodatkowych wyremontowanych w 2022 r. tj. m.in. podnośnik, szafy, stoły, krzesła sprzęt do komunikacji alternatywnej, sprzęt komputerowy, sprzęt do terapii ruchowej, zajęciowej, itp. wyposażenie umożliwiające funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym oraz prowadzenie działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej na rzecz osób ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi.

⁴³ Na podstawie umowy nr S-III.3111.77/2022 z 20 czerwca 2022 r.

⁴⁴ Na podstawie decyzji Wojewody Podkarpackiego z 25 kwietnia w wysokości 26 329,68 zł i 7 października 2024 r. w wysokości 4 500,80 zł.

Kontynuacją działalności była umowa nr 12 /2024 zawarta 31 grudnia 2024 r. na trzy lata, tj. do końca 2027 r.

W umowach zawarto obowiązki, w których zleceniobiorca zobowiązany był m.in. do: prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej, przechowywania dokumentacji przez okres 5 lat, informowania o dofinansowaniu z środków gminy przez zleceniodawcę, poddaniu się kontroli wykonania zadania publicznego, realizacji obowiązków sprawozdawczych, zwrotu niewykorzystanej kwoty dotacji.

Urząd zawarł z Wojewodą Podkarpackim umowę⁴⁵ na remont filii ŚDS na kwotę 374 000 zł z terminem realizacji do 31 grudnia 2022 r. Zadanie mogło być realizowane przez beneficjenta, tj. ŚDS w Jarosławiu⁴⁶. Urząd został zobowiązany do zapewnienia sobie w ramach kontroli dostępu do dokumentów związanych z realizacją zadania oraz dokumentacji finansowo-księgowej z tym związanej, udzielania ustnie lub na piśmie w zależności od żądania kontrolującego i w terminie przez niego określonym, wyjaśnień i informacji dotyczących realizacji zadania.

ŚDS w Jarosławiu przedłożył rozliczenie końcowe z wykorzystania dotacji⁴⁷ za pośrednictwem Urzędu do Wojewody Podkarpackiego, który nie wniósł uwag do rozliczenia. Roboty zostały wykonane bez wad i w terminie określonym w umowie⁴⁸. Środki zostały wydatkowane zgodnie z planem rzeczowo-finansowym zadania.

(akta kontroli tom I str. 197-211, 241-300, 373-380)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Burmistrz powierzał prowadzenie ŚDS w Jarosławiu po przeprowadzeniu otwartych konkursów ofert. Na kolejne lata zawierał umowy z wybranym oferentem - PSONI Koło w Jarosławiu. Prawidłowo rozdysponował i wykorzystał środki finansowe na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury ŚDS pozyskane od Wojewody Podkarpackiego.

OBSZAR

3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy

1. W okresie poddanym kontroli Burmistrz, jako zlecający prowadzenie ŚDS, nie egzekwował od kierownika domu przedłożenia regulaminu organizacyjnego, programu działalności domu i planu pracy na każdy rok i nie zatwierdzał ich. Urząd dysponował jedynie obowiązującym statutem domu uchwalonym 24 kwietnia 2019 r.

Burmistrz udzielił dyrektorowi MOPS w Jarosławiu pełnomocnictwa, w którym upoważnił go m.in. do egzekwowania od ŚDS częściowych sprawozdań z realizacji powierzonego mu zadania publicznego.

⁴⁵ Umowa nr S-III.3111.77/2022 z 20 czerwca 2022 r. w sprawie realizacji zadania z zakresu administracji rządowej realizowanego przez gminę obejmującego rozwój infrastruktury ŚDS dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

⁴⁶ Zgodnie z zapisem § 2 pkt. 9 Umowy nr S-III.3111.77/2022 z 20 czerwca 2022 r. zadanie może być realizowane przez ŚDS w Jarosławiu – zwanego dalej Beneficjentem.

⁴⁷ Całkowita wartość zadania wynosiła 614 153,00 zł w tym 240 154,00 zł z PFRON i 373 999,53 zł od Wojewody Podkarpackiego.

⁴⁸ Protokół odbioru wykonania robót budowlanych z dnia 14 listopada 2022 r.

Zgodnie z § 29 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu, do Wydziału Spraw Społecznych i Obronnych Urzędu⁴⁹ należał nadzór merytoryczny nad MOPS w Jarosławiu.

Wydział nie dysponował dokumentacją potwierdzającą weryfikowanie przez MOPS sprawozdań z działalności domu, ani informacjami o wynikających z nich ewentualnych uwagach i sposobie wykorzystania do usprawniania organizacji i funkcjonowania ŚDS.

(akta kontroli tom I str. 301-307, 209-211)

2. Na podstawie udzielonego pełnomocnictwa MOPS zobowiązany był do kontroli i oceny realizacji powierzonych ŚDS zadań.

Wydział nie dysponował dokumentacją dotyczącą kontroli przeprowadzanych w domu przez MOPS.

Dyrektor MOPS poinformowała, że *sprawowanie kontroli dotyczącej funkcjonowania ŚDS odbywało się w sposób doraźny przez kadrę kierowniczą MOPS oraz w przypadku postępowań indywidualnych przez wybranych pracowników socjalnych. Sposób funkcjonowania ŚDS w Jarosławiu, realizacja powierzonych zadań, oddziaływanie na poszczególnych uczestników na przestrzeni lat 2022-2024 poddano ocenie kierownika Działu Pomocy Środowiskowej oraz pracowników socjalnych. Pracownicy nie działali w oparciu o upoważnienia do kontroli, ale sprawowali bieżący nadzór nad sposobem realizacji zadań przez placówkę. Nadzór sprawowano również w zakresie spełniania warunków określonych w ogłoszeniu w otwartym konkursie ofert na realizację zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, polegającego na prowadzeniu ŚDS.*

Kontroli poddawano: status podmiotu uprawnionego do złożenia oferty, spełnianie wymogów kadrowych, lokalowych, warunków dotyczących czasu pracy i oferowanych form wsparcia. Ponadto pracownicy Działu Księgowo-finansowego poddawali analizie dokumentację finansowo-księgową.

W trakcie tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, nie formułowano zaleceń pokontrolnych, wobec czego nie występowano do podmiotu realizującego zadanie o składanie wyjaśnień. Z przeprowadzonych kontroli nie sporządzano pisemnej dokumentacji.

Dyrektor MOPS poinformowała, że w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, wobec czego nie sporządzano pisemnych protokołów.

(akta kontroli tom I str. 308-316)

3. W latach 2022-2024 do Urzędu wpłynęło 16 skarg⁵⁰, żadna nie dotyczyła funkcjonowania ŚDS.

(akta kontroli tom I str. 316-321)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W latach 2022-2024 Burmistrz nie dopełnił obowiązku wynikającego z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS i nie zatwierdzał dokumentów, o których mowa

⁴⁹ Dalej: Wydział.

⁵⁰ Po sześć skarg w 2022 i 2023 r., a także cztery skargi w 2024 r. w sprawach m.in. na pracownika MOPS, na zespół MOPS do przemocy domowej, na Straż Miejską, na Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, na pracownika Urzędu, na brak udrożnienia rowu melioracyjnego, oraz w sprawie wycinki drzew, bezpieczeństwa na kolei.

w § 4 ust. 1 pkt 2-3 cyt. rozporządzenia, tj.: regulaminu organizacyjnego, programu działalności i planów pracy domu na każdy rok.

Burmistrz wyjaśnił, że *zatwierdza je jednostka prowadząca, którą w tym przypadku była organizacja pozarządowa, tj. PSONI Koło w Jarosławiu.*

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ŚDS w § 4 ust. 1 stanowi, że funkcjonowanie domu określają:

- 1) statut domu;
- 2) regulamin organizacyjny;
- 3) program działalności domu i plany pracy domu na każdy rok.

§ 4 ust. 2 wskazuje że kierownik domu jest odpowiedzialny za opracowanie dokumentów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3. Dokumenty te zatwierdza jednostka prowadząca lub jednostka zlecająca.

W § 2 pkt 2 i 3 ww. rozporządzenia wskazano, że ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- „jednostce prowadzącej” – należy przez to rozumieć jednostkę samorządu terytorialnego,
- „jednostce zlecającej” - należy przez to rozumieć organ jednostki samorządu terytorialnego zlecający prowadzenie domu.

(akta kontroli tom I str. 308-316)

OCENA CZĄSTKOWA

Burmistrz jako organ zlecający, wbrew obowiązкови wynikającemu z rozporządzenia w sprawie ŚDS nie zatwierdzał dokumentów związanych z funkcjonowaniem domu wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 2 i 3. Do Urzędu nie wpływały żadne skargi związane z działalnością ŚDS.

IV. Uwagi i wnioski:

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wniosek:

Uwaga NIK stwierdza, że Burmistrz w ramach nadzoru nie uzyskiwał od MOPS informacji dotyczących funkcjonowania ŚDS, ani nie weryfikował sposobu realizacji powierzonych w udzielonych pełnomocnictwach zadań. Tym samym pozbawił się informacji o prawidłowości organizacji i sposobu funkcjonowania ŚDS oraz ewentualnych niezbędnych usprawnieniach.

Wniosek 1. Zatwierdzanie przez Burmistrza dokumentów dotyczących funkcjonowania ŚDS, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń,

zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK wykonania
uwag i wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania uwagi i wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 18 listopada 2025 r.

Kontroler

Barbara Lew

starszy inspektor kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor

Stefan Gados

z up.

p.o. Wicedyrektor

*Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie*

/-/

Stanisław Jarzyna